

Köy İşleri Bakanlığı Kuruluşu ile İlgili Odamız Görüşü

Köy İşleri Bakanlığı kuruluşu ile ilgili Odamız görüşü tesbit edilerek Bakanlığa gönderilmişti. Bu görüşü aşağıda ilgililerinize sunuyoruz.

A – GİRİŞ

Nüfusumuzun büyük kısmı köylerde yaşıyor. Ayrıca milli gelirimizi artıracak en önemli sahada tarımdır. Buna nazaran köylümüzün kalınması ve tarımsal gelirimizin artımı en kısa yoldan kalkınmamızın en belli başlı faktörü olacaktır.

Köy niteliğinde çevrenin modern telekomünikasyonundan istifadesi daha sonra ve elektrifikasyonun bağlanmasıyla gerçekleşebilecek hususlardır.

Bu sebeple ilk mesele köy elektrifikasyonudur.

B – HALİHAZIR KÖY ELEKTRİFİKASYONU

Bugün, Türkiye'de ticari ve iktisadi manada bir köy elektrifikasyonundan bahsedilemez. Çoğu zaman, umumiyetle kasaba ve şehirlere yakın yerlerde, köylünün şahsı gayretiyle tesisler yapılmıştır.

Bunların kuruluşu genel ölçülerde teknik değildir, hele işletilmeleri ve bakımı başlı başına bir problemdir. 35000 köyümüze nazaran, elektrikleşmiş 237 köyden bahsetmek utanç verici bir husustur.

C – DİĞER ÜLKELERDE KÖY ELEKTRİFİKASYONU

Şehirlerin elektrifikasyonu, bütün dünyada, köy ve tarımsal sahaların elektrifikasyonundan önce olmuştur. Fakat fark çok kısa zamanda kapatılmış, köy ve tarımsal saha elektrifikasyonunun ehemmiyeti kendini belli etmiştir.

Diğer ülkelerde köy ve tarımsal saha elektrifikasyonunun gerçekleşme nisbeti aşağıdaki tablodan görülebilir (1961 yılı itibarıyla)

Amerika	% 97
Avusturya	% 90,7
Belçika	% 99,5
Kıbrıs	% 22,7
Çekoslovakya	% 100,0
Danimarka	% 96,3
İngiltere	% 92,1
Almanya	% 99,0
Finlandiya	% 87,7
Fransa	% 99,0
Macaristan	% 72,0
İrlanda	% 67,2
Luxemburg	% 100,0
İsviçre	% 96,0
İsveç	% 100,0
Türkiye	% 0,7

kısaca köy elektrifikasyonu diyebileceğimiz tesislerin, şüphesiz en önemli vasfı amme karakteridir. Bugün çağımızın' en zengin devleti Amerika'da bile köy elektrifikasyonu bir devlet organizasyonudur. (Rural Electrification Administration, kısaca REA) hatta bu memlekette bile, bu idarenin kuruluşunda; geniş kredi imkânlarına rağmen özel sektör bu sahaya rağbet etmemiştir. Başkan Roosevelt, NEW DEAL programını açıklarken köy elektrifikasyonunu şöyle tanımlamıştır.

Bir kuyudan, emme - basma bir tulumba ile bol su alabilmek için önce tulumbaya üstten bir miktar su vermek icap eder. İşte köy elektrifikasyonuna yatırılan paralar bu suya benzer, ileride alacağımız büyük gelir için önce bir yatırım lazımdır. Ve bu alınacak gelire nazaran pek cüzdür.

Bir misal olmak üzere bazı ülkelerin 1960 yılında köy elektrifikasyonuna yapmış oldukları yatırımlar ve kaynakları aşağıda verilmiştir.

	1960 toplam yatırım 10x TL	Hükümet yardımı %	Müstehlik yardımı %	özel Mttes. alınan kredi %	diğer kaynaklar %
Avusturya	21	12,5	54,2	14,7	18,6
Belçika	16	-	-	-	-
Kıbrıs	1,1	-	11,6	88,4	-
Çekoslovakya	264,2	100,0	-	-	-
Danimarka	2,3	-	60,0	-	40,0
Almanya	10,8	66,5	-	-	33,5
Finlandiya	42,0	9,3	70,7	20,0	-

	1960 toplam yatırım 10'x TL	Hükümet yardımı %	Müstehlik yardımı %	özel Mües. alınan kredi %	diğer kaynaklar %
İrlanda	48,3	50,0	—	—	—
Amerika	2210,8	—	—	—	—
Polonya	1665,6	—	100,0	—	—
Portekiz	31,0	49,0	—	—	51,0
İsviçre	473,8	—	—	—	—
İngiltere	163,8	—	—	—	—
Ukrayna	1001,2	37,8	—	—	62,2
Macaristan.	—	76,8	—	—	23,2
Rusya	5307,7	38,3	—	—	61,7
Fransa	33,8	41,4	—	—	58,6

D — KÖY ELEKTRİFİKASYONUUNUN SAĞLAYACAĞI FAYDALAR

1 — Gaz yağından tasarruf :

Yıllık 400 bin ton civarında olan gazyağı sarfiyatımızın köylünün kullandığı kısmı itibariyle değeri 200 milyon TL. hesaplanabilir. Bu halde kilowatsaatın bedeli 950 kuruşa gelmektedir. Bu memleketimizden en pahalı elektrik istihlakinin tahminen 10 mislidir.

2 — Eğitimde Elektrik :

Elektrikten istifade eden her türlü eğitim vasıtalarıyla beraber, bol ışığın sağlıyacağı faydalarda her türlü izahın dışındadır.

8 — Sulamada Elektrik :

İçme suyu, sulama suyu olarak bol ve iyi kalitede su köyün sosyal durumunun en etkili vasıtasıdır.

4 — Tavukçuluk, Sütçülükte elektrik :

Bol civciv çıkarılması, temiz sıhhi süt elde edilmesindeki fayda yanında sütlerin ve süt maddelerinin muhafazası da önemli bir fayda olur.

5 — Değirmencilikte Elektrik :

Hesaplara nazaran 7-8 kilowatsaatlık bir enerji ile 100 kilogram buğday temizlenir ve öğütülür. Bu ise en pahalı elektrik satılan yerlerimizde 7-8 TL. sına tekabül eder. Halbuki bu miktar buğdayın öğütülmesi ve nakliyesi köylüye 25-30 TL. sına malolmaktadır.

6 — Telekomünikasyonda Elektrik :

Telgraf ve telefon imkânları köylünün sağlığı, emniyeti ve sosyal durumu için mühim birer vasıta. Telekomünikasyon hatları ile enerji nakil hatlarının müşterek direkleri üzerinden tesisi bu mevzudaki yatırım hacmini azaltacaktır.

7 — Mahsulün artırılması ve muhafazasında elektrik :

Mahsulün kurutulması, havalandırılması, hasaratlardan korunması, selektörlenmesi, harman yapılması, turfanda sebze ve meyva yetiştirilmesi artık elektrikle gayet basit ve rantabil bir hale getirilmiştir.

8 — Küçük Sanayiide elektrik :

Kerestecilik, kaynakçılık, hamur yoğurma, çırçır çamaşırhane, fırın, küçük dokumacılık, makarnacılık konservecilik, balıkçılık, şarapçılık, yün iplikçiliği, yün kırılması, turizm, küçük depolar v.s. bu mevzuda zikredilebilir.

E — MEVZUAT VE ORGANİZASYON

Mevzuat itibariyle şu hususlar zikredilebilir.

1 — Mevzuat itibariyle Bakanlar ve onlara bağlı teşekküller doğrudan doğruya köye amme hizmeti götürmek durumunda değillerdir.

2 — Köye hizmet götürmeye çalışan devlet sektörü kuruluşlar itibariyle dağınıktır, kuvvetsizdir.

3 — Köy kanunu, köy tüzel kişiliğine ve onun organlarına köy tüzel kişiliğinin yapamayacağı derecede çok sayıda ve ağır görev yüklemiştir.

Organizasyonda şu noktalar gözönüne alınmalıdır.

1 — Köy hizmetleri tamamen merkezleştirilmemelidir.

2 — Merkezi teşkilata, hizmeti ifa edebilecek derecede yeterli kaynaklar ve elemanlar devredilmelidir.

3 — Köy işleri Bakanlığı, kuruluşlara kurmaylık yapan bir hüviyete sahip olmalıdır, icracı olmamalıdır.

4 — Köy işleri Bakanlığına bağlı organların kuruluş ve görevleri özel kanunlarla belirtilmeli ve hükmi şahsiyete haiz olmalıdır.

5 — Köylerin muayyen bir nisbette elektrifikasyon masraflarına iştiraklan sağlanmalıdır.

6 — Köylerin aralarında birleşmeleri, kooperatifleşmelerini sağlayıcı mevzuata önem verilmelidir.

7 — Çok dağınık ve hizmetin götürülmesi pahalı bazan imkânsız durumda bulunan köylerin coğrafik manada bir araya getirilmesine önem verilmelidir.

F — KÖY İŞLERİ BAKANLIĞININ KURULUŞU:

21.7.1963 tarih ve 3319 sayılı kararname ile Köy İşleri Bakanlığına bağlanan teşekküller hakkında görüşümüzü şöylece özetleyebiliriz.

1 — Köy Elektrifikasyonu işleri sahipsiz ve başsızdır.

2 — Enerji işlerinin yere bağlı olmayan bir özelliği vardır. Yani şehir veya köydeki enerjinin niteliğinde ve hizmet anlayışında bir fark yoktur.

3 — Tesislerde genellikle fark yoktur.

4 — Kuruluşların, bir teşekkülden alınıp, diğerine bağlanması çok zaman yeni bir zihniyet ve gayret getirmemektedir. Çünkü esas rol inşaat ve genel zihniyettir.

5 — E. İ. E. İdareî köy elektrifikasyonu servisinin yukarıdan beri izah ettiğimiz sebeplerle Köy İşleri Bakanlığına bağlanmasında fayda mülâhaza etmemekteyiz.

6 — Ayrıca etüd, plânlama ve proje safhasındaki çalışmalarını yapan E. İ. E. idaresi köy elektrifikasyonu servisini Bakanlık bünyesine alıp Tesis yapacak olan Etibank Köy Elektrifikasyonu Tesis Müdürlüğünü Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bünyesinde bırakmakta yarım bir tedbirdir.

7 — Tesisler işletmeye açıldıktan sonra işletme ve bakımı çok daha mühim problemler çıkaracaktır. Bunun için gerekli mevzuatın derhal hazırlanması ve teşkilatın kurulması lâzımdır.

8 — Bizce, en iyi çözüm Türkiye Elektrik Kurumu organizasyonu içinde müstakil bir köy Elektrifikasyonu teşkilatıdır. Köy İşleri Bakanlığı bu teşkilatla yakın ilişki kurmalı, köylerin seçimi birlikte yapılmalıdır.

